

EEN GESCHENK VOOR PRINSES JULIANA DAT ZIJN BESTEMMING NIET KREEG

MERKWAARDIGE ONTDEKKING
IN EEN NOORSCH BERGDORP

De Nederlander, die het kleine Noorsche toeristendorp *Norheimsund*, de „parel van de Hardangerfjord,” bezoekt, vermoedt niet, dat in één der houten woningen, gebouwd naar oud-Noorsch model, zich het ontwerp bevindt van een kostbaar geschenk voor Prinses Juliana, dat zijn bestemming echter nooit bereikt heeft.

Naar alle waarschijnlijkheid heeft Hare Koninklijke Hoogheid Zelve van het bestaan van dit geschenk ook nimmer iets geweten, want stellig zou Zij anders bij Haar bezoek aan Ulvik, dat slechts eenige uren varen van *Norheimsund* verwijderd ligt, de vervaardigster ervan bezocht en tevens geïnformeerd hebben naar de bestemming, die er dan wél aan gegeven is.

Tijdens mijn laatste bezoek aan *Norheimsund*, in Februari van dit jaar, maakte één mijner vrienden mij opmerkzaam op het feit, dat zich in Bergen, in het bezit van een advocaat, een groot wandkleed bevindt, dat den naam draagt van „Julianatapijt” en dat vervaardigd is door één der bekendste Noorsche weef-kunstenaresen, die zelf in *Norheimsund* woont.

Aan dit tapijt is een interessante geschiedenis verbonden. Mocht ik er belang in stellen, dan zou hij mij met Mevrouw Maland in kennis brengen.

Aldus geschiedde.

Wij bezochten haar in haar typisch-Noorsche woning, waarin zij tevens een weefschool had ondergebracht.

Zij was dadelijk bereid, ons de schets en de werkteekening van het bewuste kleed te toonen en ons tevens de geschiedenis mee te deelen, die er aan verbonden is.

(Het negatief van de foto, bij dit artikel afgedrukt, en die jaren geleden eens in een onbeteekenend Noorsch blaadje had gestaan, werd door ons met veel moeite in Oslo achterhaald. Zonder deze foto zou de beschrijving van den ontwerper haar grootste waarde verliezen).

Mevrouw Maland, vóór haar tweede huwelijk *Kristi Sekse*, had in de twintiger jaren kennis gemaakt met den Nederlander *L. Lacomblé*, die zich later tot Noor had laten naturaliseeren (zijn vader was een Belgisch beeldhouwer). Deze *Lacomblé* was schilder, etser en journalist. Hij was o.a. correspondent voor de *N. R. Courant*.

Mevrouw Maland op de veranda van haar woning te *Norheimsund*.

Op zekeren dag had hij haar opdracht gegeven tot het vervaardigen van het „*Juliana-tapijt*,” waarvan hij de wordingsgeschiedenis zelf beschreef.

Het oorspronkelijk document, in uitnemend Noorsch gesteld, was ook in het bezit van Mevrouw Maland.

Lacomblé had voor zijn ontwerp niet die belangstelling kunnen wekken, waarop hij gehoopt en gerekend had.

Misschien is de Koninklijke Familie van zijn werk nooit op de hoogte gesteld, want, naar ik uit weverskringen vernam, zou Hare Majesteit de Koningin zich juist voor de Noorsche weefkunst zeer interesseeren.

Hoe dit alles zij, *Lacomblé* heeft tenslotte voor eigen rekening de opdracht aan Mevrouw Maland verstrekt, hopende, dat er tijdens de vervaardiging nog een weg zou kunnen gevonden worden, waarlangs het tapijt tot z'n juiste bestemming zou geraken, namelijk in het bezit van Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Juliana.

Maar vóór het geheel gereed was, stierf hij en de familie zou geweigerd hebben, het verschuldigde bedrag aan Mevrouw Maland, dat duizenden guldens bedroeg, te betalen en het kleed te accepteren.

Waar er schriftelijk niets overeengekomen was, had Mevrouw Maland ook geen verhaal. Tenslotte ging haar werk voor belangrijk beneden de waarde in andere handen over.

Zij hoopte, toen zij met mij sprak, dat door publicatie van de geschiedenis en van de beschrijving van *Lacomblé* zelf, waarvan de vertaling hieronder volgt, in de Nederlandsche Pers, haar nog eens de gelegenheid zou worden geboden het ontwerp opnieuw uit te voeren. Temeer, daar haar techniek door de jaren heen, speciaal die van het kleuren der wol (alle bewerkingen, van het scheren der schapen af, verricht zij zelf) belangrijk verbeterd is. Moge haar wensch nog eens in vervulling gaan.

De beschrijving, die *Lacomblé* van zijn ontwerp gaf, luidt:

„Het idee voor het weven van het „*Juliana-tapijt*” ontstond in Mei van het jaar 1910, tijdens een studie, die ik maakte in het Museum van Kunstnijverheid over Noorsche tapijtweefkunst. Het was deze oude Noorsche beeldweefkunst, die mij tot mijn ontwerp inspireerde; ik volgde de principes, die aan deze weefkunst ten grondslag liggen.

Daar ik in mijn ontwerp van een bepaalde gedachte moest uitgaan, die mij tot de compositie zou kunnen inspireeren, kwam ik er toe, te denken aan de jonge Prinses Juliana van Oranje, die toen slechts één jaar was, en aan Haar Moeder, Koningin Wilhelmina, die ik vaak gezien had, toen Zij als meisje van 14 à 16 jaar met Hár Moeder op rijtoer ging, of op bezoek in den Haagschen dierentuin, waar ik dier- en bloemenstudies maakte voor decoratieve composities. Ik moest daar vaak denken aan de toekomst van de jonge Koningin en hoe Zij, als Zij éénmaal regeerend Vorstin zou zijn, arbeiden zou voor het welzijn van Haar volk.

Het was die tijd, van omstreeks 1894—'96, die weer in mij te leven begon, toen ik in 1910 begon met het ontwerp voor mijn weefwerk.

Het was voorjaar en ik had heimwee naar mijn land. Ik leefde toen ter tijd onder zeer moeilijke economische omstandigheden in Kristiania, en wist niet goed, hoe ik mij zou redden, vreemd als ik was in Noorwegen en geheel afhankelijk van wat ik met mijn kunst zou kunnen verdienen.

Ik hoopte daarom op een bestelling van de Koninklijke Familie voor mijn tapijt, dat in mijn gedachten reeds geheel was ontstaan.

Het waren deze verschillende overwegingen, die er toe bijdroegen, dat ik met het teekenen een aanvang maakte.

Het tapijt is in vier „velden” verdeeld. Het middelste en grootste veld vormt het hoofdbestanddeel in de kompositie.

In het midden is een prinses geteekend, die in Haar rechterhand een roos draagt en in de linker een vredespalm. Achter Haar ziet men, ornamenteel opgevat, het silhouet van een Gothisch gebouw, de Koninklijke Ridderzaal in Den Haag, dat vroeger het slot der Hollandsche Graven was en waar omheen zich de stad Den Haag heeft ontwikkeld. Op hetzelfde plan ziet men het silhouet van een bosch (gestyleerd), het groote Haagsche bosch, in de nabijheid van de stad. En naar links ziet men het silhouet van een molen, als symbool van het Hollandsche landschap. Zoo ook de bloemen, aan de voeten van de Prinses: tulpen, hyacinthen, narcissen, waterlelies en klaver. Geheel links een boom, waarvan takken en groen zich gedeeltelijk over de voorstelling buigen. Tusschen het loof ziet men de sinaasappelen. Deze boom symboliseert het Oranje-huis, waartoe de Prinses en de Koningin behooren. Aan de voeten van den boom zit een pelikaan, symbool van de moederliefde. Hierbij dacht ik, zoowel aan Koningin Wilhelmina als aan HÁAR Moeder, die zoovele jaren over Haar waakte.

In de nabijheid van den pelikaan, die een watervogel is, ziet men waterplanten en bloemen.

En in het boomgroen zitten boschduiven, die van liefde koeren. Verder naar rechts een ree, dat het edele, het fijne uitbeeldt, datgene wat het kwaad en het ruwe schuwt. Aan de linkerhand der Prinses staat de pauw, de koninklijke vogel, die pracht en rijkdom symboliseert, behorende bij koningen en vorsten.

Over het Gotische gebouw welft zich een hemel met gestyleerde wolken, waarvan de diagonale lijnen de strakheid van het gebouw zelf breken. De blauwe en gele kleuren moeten zoo den contrasteerenden achtergrond vormen van het roode gebouw.

In het veld, boven het hier beschrevene, ziet men twee strijdende ridders, omgeven door groen en oranje-appelen, een voortzetting van den boom eronder. In het midden bevindt zich een vlammend hart. De strijd geldt de Prinses. Daarom ook houdt zij de roos in haar rechterhand, die zij den ridder, die zegeviere zal, zal overhandigen. Maar de vredespalm duidt erop, dat zij een vredesprinses is. Haar gedachten zijn vredig en in volkomen overeenstemming met de natuur, de bloemen en de dieren, in welker midden zij leeft en zich gelukkig voelt.

Op het paardendek van den eenen ridder is de Keizerlijke Adelaar geteekend (Duitschland), op dat van den anderen de Hollandsche Leeuw.

Het allerbovenste veld draagt leeuwen in zich, waarvan de twee middelste een schild houden, waarin de initialen J. v. O. (Juliana van Oranje).

Het onderste veld geeft een trouwstoet, dansende, links de speelman. Voorts de Prinses, een dame van Haar gevolg en lieden uit het volk. Rechts een kleine hond, die de trouw moet verbeelden, en die springt naar een krakeling, die één der dansenden in zijn hand houdt. Deze krakeling moet de beloning symboliseeren, waarop de kunstenaar wacht.

Boven rechts, in hetzelfde veld, zit de uil stil voor zich uit te staren. Hij denkt eraan, hoe in den grond alles vergankelijk is, maar dat het het best is, dat niet hardop uit te spreken, omdat anders de menschen den moed

zouden verliezen, nog iets te ondernemen. Hij verbeeldt de wijsheid.

Het geheele weefsel moet een feestelijken indruk geven, het moet de gedachte doen uitgaan naar het voorjaar, den tijd van bloei en bloemen, jeugd, die tot een harmonisch geheel moeten samenvloeien, zoodat de eind-indruk een rustige wordt, maar niettemin een van feest en vorstelikhed."

Tot zoover L. Lacomblé, die deze beschrijving op 17 Mei (den nationalen gedenkdag van Noorwegen) in 1926 voltooidde. Zij vormt een prachtige handleiding bij de gereproduceerde afbeelding.

Merkwaardig, dat dit werkstuk, zoo door en door Hollandsch van voorstelling en zoo typisch Noorsch van uitvoering, niet de bestemming kreeg, die er door ontwerper en vervaardigster aan gegeven was.

Nogmaals: moge de wensch van Kristi Sekse (Mevrouw Maland) in vervulling gaan en zij nog eens de opdracht krijgen tot het opnieuw uitvoeren van het in haar bezit zijnde ontwerp.

BERT BAKKER